

ÜHTEKUULUVUSPOLIITIKA FONDIDE 2021-2027 PERIOODI PARTNERITE VÕIMESTAMISE TEEKAART

I Tausta kaardistus

2021-2027 ühissätete määruse¹ artikkel 8(2) ütleb, et riigid peavad suunama asjakohase protsendi toetusest **sotsiaalpartnerite ja kodanikuühiskonna organisatsioonide** võimendamiseks. ESF+ regulatsiooni² artikli 9 kohaselt tuleb tööhõive, hariduse ja sotsiaalpoliitikate elluviimisel tagada sisuline **sotsiaalpartnerite, kodanikuühiskonna organisatsioonide ning kohalike omavalitsuste** osalemine. Selleks tuleks eraldada neile sobiv toetuse maht, et nad saaks tagada vajalikud oskused, ressursid ja teadmised, et efektiivselt osaleda ESF+ poliitikate kujundamisel. Lisaks on võimalik partnerite võimekust seoses struktuurivahendite rakendamisega rahastada tehnilisest abist. Tehnilisest abist tohib rahastada ainult fondide rakendamisega seotud võimekust, laiemaid tegevusi tuleb rahastada teistest katteallikatest, sh saab seda teha poliitikaeesmärkide alt.

Partnerid on regionaalsed, kohalikud ja muud avalikud asutused, majandus- ja sotsiaalpartnerid, kodanikuühiskonna esindus, MTÜ-de esindus, keskkonnapartnerid ja asutused, mis vastutavad sotsiaalse kaasatuse, põhiõiguste, puudega inimeste, soolise võrdsuslikkuse ja mitte-diskrimineerimise eest.

2021-2027 rakenduskava poliitikaeesmärkide raames on planeeritud järgmised partnerite võimendamise tegevused:

- Sotsiaalsema Eesti poliitikaeesmärgi (PO4, ESF+) all suunatakse muuhulgas vahendeid avatud taotlusvoorude kaudu *töökeskonna ja töötajate tegevate organisatsioonide, sh sotsiaalpartnerite ja erialaorganisatsioonide võimekuse tõstmise*. Täpsed detailid pannakse paika avatud taotlusvoorude disainimise käigus.
- Sotsiaalsema Eesti poliitikaeesmärgi (PO4, ESF+) all suunatakse vahendeid ka sotsiaalvaldkonnas kohalike omavalitsuste ja sotsiaalteenuseid pakkuvate organisatsioonide võimekuse arendamiseks *inimkesksete ja integreeritud teenuste arendamiseks* ning osutamiseks.
- Inimestele lähedasema Eesti poliitikaeesmärgi (PO5, ERF) all *regionaalse ettevõtluse ja kohalike avalike teenuste toetamine (sh elu- ja ettevõtluskeskkonna arendamine, avalike teenuste kättesaadavuse ja kvaliteedi parandamine, KOV võimekuse tõstmine)*. Sihtgrupi võimekuse tõstmise tegevustele on plaanis eraldada 3,5 MEUR (koos riikliku kaasfinantseeringuga 4,1 MEUR). 2 MEUR on plaanis eraldada maakondlikule tasandile, et toetada projektide ettevalmistamist toetavate uuringute-analüüside ning pilootprojektide rakendamist. 2,1 MEUR on kavas kasutada keskselt juhitud arendustegevusteks (teenuse disaini ja arenguprogrammid, nõustamismeeskonnad koostöös osutatavate teenuste ja taotluste ettevalmistamiseks jms) ning ekspertrühmade tööks.
- Õiglase Ülemineku Fondist on plaanis rakendada *ettevõtluse mitmekesistamise tugiteenuste toetust* (25 MEUR, MKM), mis sisaldab ka tegevusi ettevõtjate suutlikkuse parandamiseks kavandada arendusprojekte ning taotleda nende elluviimiseks ka toetust. Ühiskondlikku muutust toetavate sotsiaal- ja tervisteenuste arendamise toetusega (5 MEUR, SoM) on plaanis aastatel 2022-2025 viia läbi piirkonna sotsiaal- ja tervisevaldkonnas võimekuse tõstmise programm.
- Jätub ÜKP fondide võrdsuslikkuse kompetentsikeskuse rahastamine (administratsiooni) tehnilisest abist. Kompetentsikeskus on nõustamis- ja koolitusüksus, mille ülesanne on suurendada struktuurivahendeid kasutavate ja koordineerivate üksuste teadlikkust soolise võrdsuslikkuse ja võrdse kohtlemise põhimõtetest ning soodustada ja toetada nende põhimõtete arvestamist meetmete väljatöötamisel ning rakendamisel.
- Lisandub „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtte ja kliimakindluse valdkonna ekspertide rahastamine (administratsiooni) tehnilisest abist.

¹ Kättesaadav: [EUR-Lex - 32021R1060 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

² Kättesaadav: [EUR-Lex - 32021R1057 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](#).

- **Lisandub partnerite rakendamise võimekuse tõstmine tehnilisest abist vastavalt käesolevas teekaardis toodud põhimõtetele.** Meetme eelarve fikseeritakse valitsuse kinnitatavas meetmete nimekirjas, hetkel on perioodi 2021-2028 peale kokku kavandatud 3,225 MEUR toetust, millele lisandub 27,8% toetuse saaja omapanus.

II Sotsiaalpartnerite võimestamine tehnilisest abist – 2014-2020 perioodi kogemus

2014-2020 perioodil anti toetust Eesti Ametiühingute Keskliidule (EAKL) ja Eesti Tööstajate Keskliidule (ETKL) nende analüütilise võimekuse kasvatamiseks ning liikmete kaasamisvõime suurendamiseks³, EL toetuse mõlemale kokku 400 tuhat eurot, kasutamine 01.11.2014-31.12.2018 (aastas ca 50 tuhat).

- **ETKL sai toetust:** analüüside tegemiseks majanduse konkurentsivõimega seotud probleemide ja lahenduste leidmiseks; analüütiliste oskuste ja analüüsiprotsessi arendamiseks; koostöövõrgustiku arendamiseks poliitikauuringute asutustega; haruliitude analüütilise võimekuse suurendamiseks; liikmete kaasamisvõime suurendamiseks; keskliidu ja haruliitude võtmeisikute koolitamiseks; kaasamisvaldkonna konsultandi kaasamiseks. Kokku lepitud väljundid: 25 mõjuanalüüsi (täitmine 39), 16 konjunktuuriraportit, 40 tööruhmade kohtumist (täitmine 35) ja 5 koolitust (täitmine 6).
- **EAKL sai toetust:** ametiühingute osaluse kvaliteedi parendamiseks tööturгу ja majandust puudutavate otsuste langetamisel (sh koolitussüsteemi väljaarendamiseks, eelnõude ja läbirääkimiste infosüsteemi väljaarendamiseks, ametiühinguvälise tagasisiderühma loomiseks esindamata töötajatest), ametiühingute sisemise struktuuri tugevdamiseks (sh struktuuriuuringu ja haruliitude võimekuste auditi tegemiseks, struktuurinõustamiseks; kolmepoolse dialoogi arendamiseks võimalikult kõigis majandus- ja riigielu sektorites (sh sektorite sõlmkõnnetuste analüüside tegemiseks, kohtumiste ja ühisarutelude korraldamiseks tööstajate organisatsioonidega). Kokku lepitud väljundid: 13 koolitust, 10 koolitusprogrammi, 1 infosüsteem, 8 analüüsi/ arenguplaani (täideti 7).

III Partnerite võimestamine tehnilisest abist –2021-2027 perioodi vajadused – info kogumine ja vajaduste analüüsi kokkuvõte

2021-2027 perioodil on SOM teinud ettepaneku jätkata **EAKL ja ETKL toetamist**. Mõlemad on oma ettepanekus toonud toetuse vajaduse 500 tuhat eurot 7 aasta peale (ca 71,5 tuhat aastas). EAKL ja ETKL on soovinud kasutada EL toetust sarnasteks tegevusteks: riigi reformide ja poliitikakujundamises kaasa rääkimise võimekuse suurendamiseks (kohtumised, seminarid, koostöö), sisulise ja õigeaegse kaasamise suutlikkuse tõstmiseks (sh uuringud, kohtumised, ootused, dialoog); haruliitude juhtide/ liikmete võimekuse tõstmiseks (sh täiendõppe finantseerimiseks), liikmehõive suurendamiseks, mainekujunduseks.

Lisaks on **Rahandusministeerium teinud ettepaneku** võimestada täiendavalt **Eesti Linnade ja Valdade Liitu** (ELVL, PO 5 rakendamiseks) ja **Ida-Virumaad** (Õiglase Ülemineku Fondi paremaks rakendamiseks).

- **ELVL liidu enda nägemus** on 100 tuhat aastas toetust selleks, et ELVL saaks suurendada enda organisatsiooni kompetentse ja suudaks toetada KOVe arendusvajaduste väljaselgitamisel ning nendest lähtuvate projektide ettevalmistamisel. Samuti on oluline, et tõuseks ELVL enda kui struktuurifondide partnerorganisatsiooni võimekus rääkida kaasa toetusmeetmete väljatöötamisel ja elluviimisel. Nende sihtide saavutamiseks on eelkõige vajalik luua ELVLi täiendav kompetents SF vahendite tõhusamaks rakendamiseks (parimate praktikate koondamine ja levitamine KOVide seas, kogemuse vahetamise toetamine SF projektide paremaks elluviimiseks, pilootide/ katseprojektide läbiviimise toetamine uuenduslike lahenduste leviku soodustamiseks), süsteemselt koondada KOVide koolitusvajadusi ning vahendada vastavat infot SF meetmete rakendussüsteemi osapooltele, koostöös ministeeriumite ning KOVidega kavandada vajalike koolitustegevuste ja juhendmaterjalide koostamist.

- Õiglase ülemineku protsessi toetamiseks on oluline võimestada **Ida-Virumaa piirkondlikke partnereid**, eelkõige **Ida-Virumaa Omavalitsuste Liitu** (IVOL, toetusvajadus 83 tuhat aastat) kui õiglase ülemineku protsessi ning maakonna üldist arendustegevust koordineerivat organisatsiooni. Peamine ootus IVOLile on, et nad osaleks aktiivselt üle-Euroopalisel õiglase ülemineku võrgustikus ning jagaks teiste ülemineku piirkondade kogemust KOVIDe ja muude piirkonna partneritega, jätkaks aktiivselt ülemineku platvormi tegevust, et hoida piirkonna partnereid kogu protsessis aktiivselt kaasatuna, korraldaks piirkonnas kohapeal sihtgrupi esindajatele mõeldud kohtumisi ja üritusi. Väiksemas mahus (kokku 20 tuhat aastat) on vajalik toetada ka muid keskseid partnerorganisatsioone nagu ametiühingud, keskkonnaorganisatsioonid jm üleminekust mõjutatud ja seda mõjutavad MTÜd, kellel on parim ligipääs oma liikmeskonnale, kelleni ministeeriumi tasandi tegevused ei jõuaks, kuid kelle hoiakutel on oluline roll ülemineku protsessi õnnestumisele.

Keskkonnaministeerium samuti pooldab Eesti Linnade ja Valdade Liidu toetamist tehnilisest abist, et paremini tagada erinevate meetmete, kus sihtgrupiks KOVID, koosmõju KOV valdkondade arendamisele.

Eelmise perioodi alguses tundis huvi võimalik võimestamise rahastamise vastu ka **MTÜ Vabaihenduste Liit** (EMSL), kuid tookord oli rakenduskava juba kinnitatud ja soov jäi rahuldamata. Nende huvid rahastamisel uhtvad laias laastus teiste partnerite vajadustega. Aastane toetuse vajadus võiks olla ca 50 tuhat. Kodanikuühiskonna organisatsioonide võimestamine on ESF+ regulatsiooni kohaselt kohustuslik.

Siseministeerium on teinud ettepaneku toetada ka MTÜ-d Maakondlikud Arenduskeskused (MAK), kes tegeleb võrgustikupõhiselt üle Eesti kodanikuühiskonna arendamisega läbi inimeste teadlikkuse kasvatamise ja organisatsioonide võimekuse kasvu toetamise. MAK-ide tegevusteks on maakondlike ja regionaalsete organisatsioonide ja KOV-ide koostöö suurendamine riigi reformide ja poliitikakujundamises kaasa rääkimise võimekuse suurendamisel ning fondide rakendamisel. MAK-ide vajadused rahastamisel on: fondidega seotud kohtumised, seminarid, tagasiside kogumine ja analüüs sihtgruppidele, toetuste andmise tingimuste kooskõlastamisse panustamine, seire- ja valdkondlikes komisjonides osalemine.

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (MKM) sooviks pigem näha, et partnerite kaasamise tegevusi, mis aitavad kaasa struktuurivahendite vaatest poliitikakujundajate ja katuseorganisatsioonide koostöö tugevdamisele ning sünergia kasvatamisele, korraldaks tsentraalselt korraldusasutus, selmet kedagi otseselt toetada. Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsiooni ettepanekul tegi MKM juunis 2022 ettepaneku ka neid toetada sotsiaalpartneritega võrdvärses mahus.

Hetkel kaardistatud vajadused on toodud tabelis 1. Kuna fondide keskmine kohustuslik kaasrahastamise määr on 27,8%, siis lisandub partnerite võimestamise meetmele omafinantseeringu määr 27,8%. Kuna kuludokumente ei esitata ega ei kontrollita, peaks taotluse aluseks olev kava tooma välja ka vajalikus ulatuses struktuurivahendite rakendamise seotud tegevusi oma tavaelarvest.

Asutus/ periood	2021 (aastas nimetatud asutuse kohta)		2022-2028 (aastas nimetatud asutuse kohta)		2021-2029 (kõik kokku)	
	EL toetus (72,2%)	OF (27,8%)	EL toetus (72,2%)	OF (27,8%)	EL toetus (72,2%)	OF (27,8%)
Eesti Ametiühingute Keskliit, Eesti Töoandjate Keskliit, Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon, Eesti Linnade ja Valdade Liit, Ida-Viru Omavalitsuste Liit	35 000	13 476	70 000	26 953	2 625 000	1 010 734
EMSL vabaihenduste liit	25 000	9 626	50 000	19 252	375 000	144 391
Ida-Viru muud partnerid	10 000	3 850	20 000	7 701	150 000	57 756
Maakondlikud Arenduskeskused (katusorganisatsioon)	5 000	1 925	10 000	3 850	75 000	28 878
	KOKKU				3 225 000	1 241 759

Tabel 1: Toetuse aastased maksimummäärad asutuste lõikes.

IV Rakendamine

Partnereid rahastatakse perioodi 2021-2027 tehnilisest abist, kuna perioodi 2014-2020 tehniline abi on kuludokumentide alusel. Tehnilise abi rakendusasutus on Rahandusministeerium, rakendusüksus on Riigi Tugiteenuste Keskus. Nii administratsiooni kui partnerite rahastamiseks koostatakse **toetuse andmise tingimuste õigusakt** koos abikõlblike kulude loetelu, eraldamise põhimõtete ja aruandluskohustusega.

Partnerite võimestamise abikõlblikud kulud analoogselt 2014-2020 perioodi abikõlblike kuludega on: riigi reformide ja poliitikakujundamises kaasa rääkimise võimekuse suurendamine (kohtumised, seminarid, koostöö), sisulise ja õigeaegse kaasamise suutlikkuse tõstmine (sh uuringud, kohtumised, ootused, dialoog); haruliitude juhtide/ liikmete võimekuse tõstmine (sh täiendõppe finantseerimine), liikmehõive suurendamine, mainekujundus.

Kuna uue perioodi tehnilist abi makstakse protsendi alusel Euroopa Komisjoni suunal, siis siseriiklik rahastamine on samuti **võimalikult lihtne** – tabelis 1 toodud aastaste piirmäärade – suurematel 70 tuhat, keskmistel 50 tuhat, väiksematel 10 tuhat – ning partnerorganisatsiooni põhjendatud taotluste alusel kiidetakse toetussumma heaks, kasutades kindlasummaline makse võimalust. Tegevuste kuludokumente ei kontrollita, kuid rahastamine eeldab iga-aastaseid kokkuleppeid ja aasta kohta vastavate tulemustest ülevaate/aruande andmist. Igal toetust saaval partnerorganisatsioonil on oma projekt toetuste infosüsteemis.

Eelarvetaotlused/projektid järgmise aasta kohta esitavad partnerid üldjuhul jooksva aasta 1. oktoobriks ning toetust makstakse minimaalselt 2 korda aastas, kokkuleppel kvartaalselt. Eelarveprojekti on võimalik esitada maksimaalse kululäe ulatuses, kuid kui tegevusi vähem, siis ei pea kogu toetust ära kasutama. Toetusele lisandub 27,8% omafinantseering, mille ulatuses kulude tegemine on vaja projektis eelarve juures ära näidata (sh sellega arvestada aasta jooksul rahastatavate kulude planeerimisel).

Kord aastas (31.12 seisuga, tähtajaga 31.01) esitab toetuse saaja **aruande** aasta jooksul tehtud tegevuste osas ning raporteerib järgmiste näitajate täitmist (kui need kohalduvad):

- 1) läbi viidud koolituste, seminaride, kohtumiste või kaasamisürituste arv;
- 2) töörühma kohtumistel ja seminaridel osalemise arv;
- 3) rahastatud analüüside ja uuringute arv;
- 4) koostatud trükiste, juhendmaterjalide või parimate praktikate kogumike arv;
- 5) täiendõppes osalenud (unikaalsete) osalejate arv;
- 6) lisandunud liikmete arv;
- 7) kooskõlastatud toetuse andmise tingimuste õigusaktide eelnõude ja nende muudatuste arv;
- 8) seirekomisjoni koosolekutel või kirjalikes menetlustes osalemiste arv;
- 9) loodud veebilehtede arv;
- 10) produtseeritud saadete arv;
- 11) kommenteeritud dokumentide ja esitatud poliitikakujundamise ettepanekute arv;
- 12) artiklite ja infokirjade arv.

Nimetatud näitajaid kasutatakse eelkõige suhtluses Euroopa Komisjoniga, et kirjeldada partnerite tegevusi kogumina rakenduskava elluviimise toetamisel. Kui taotlustest ei tulene teisiti, ei seata neile näitajatele aasta alguses sihttasemeid.

Kuna 2021. aasta on olnud oluline kaasamise ja ettevalmistamise aasta, siis 2021 kohta on võimalik samuti taotleda toetust kuni poole 2022 kululäe ulatuses (st hakata varem tegema kulusid ja struktuuritoetuse seaduse vastuvõtmise järel taotleda eelmise aastast ka toetust).

V Arutelud ministeeriumitega ning sihtrühmaga

Vajaduste kaardistuse teemalise sisendi andsid valdkondade eest vastutavad ministeeriumid, kes said sisendi oma valdkonna partneritelt. Arutelud Rahandusministeeriumi (RM), Sotsiaalministeeriumi ja korraldusasutusega (KA) toimusid 8.07.2020, 14.10.2020 ning nende tulemusel panid RM ja KA kokku esialgse ettepaneku. Arutelud RM, KA, SOM, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) ning Riigikantseleiga (RK) ettepaneku üle ja memo kommenteerimine ja uuendamine toimusid 17.03.2021, 4.05.2021, 31.05.2021. Kirjaliku sisendi andis Keskkonnaministeerium (KEM).

21.06.2021 toimus ettepaneku valideerimise arutelu partnerite esindajatega (ETKL, EAKL, EMSL, ELVL, RM, KA, SOM, SIM), kus tõdeti, et ettepanek on väga oodatud ja sobiv, rahastamiseks parim variant on kindlasummaline makse, järgmise aasta eelarve tuleks kokku leppida hiljemalt eelmise aasta novembris. 2021. a kulusid saab tagantjäreli hüvitada 2022. a ning selleks tuleb esitada 2022. a jaoks eelarvetaotlus, kus toetuse osa on 1,5x 2022 a summa (sh 2021 kulud). Memole sai esitada veel kirjalikke kommentaare ja kinnitada oma eelistusi.

31.05.2022 toimunud variseirekomisjoni koosolekul tegi EVEA ettepaneku, et ka neid võiks sotsiaalpartneritega võrdväärselt toetada, sellele järgnesid EVEA ja MKMi läbirääkimised ning MKM tegi 6.06.2022 seda toetava ettepaneku.

VI Edasised tegevused

Väljamaksetega alustamise eeldusteks on:

- 1) perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse kehtestamine (jõustus 21.03.2022),
 - 2) VV määruse „Perioodi 2021–2027 ühtekuuluvuspoliitika ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskavade vahendite andmise ja kasutamise üldised tingimused“ kehtestamine (jõustus 20.05.2022),
 - 3) toetuse andmise tingimuste õigusakti kehtestamine (september 2022),
 - 4) „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027“ kinnitamine Euroopa Komisjoni poolt ning partnerite projektide kinnitamine SFOSis ja eelarve kokkuleppimine.
2022. a aprillis otsustas valitsus varasemate alustajate nimekirja ehk milliste meetmetega tohib alustada enne rakenduskava ametlikku heakskiitmist, nende hulgas ka tehnilise abi kasutamise partnerite võimestamiseks.

Rahandusministri määruse „Perioodi 2021–2027 tehnilise abina toetuse andmise tingimused“ eelnõu ametlik kooskõlastusring toimus 6.07.2022 kuni 20.07.2022 (toimik 22-0808⁴) ning tehniliste küsimuste täpsustumise järel see kehtestatakse septembris 2022.

Partnerite võimestamise teekaart on ajas uuenev dokument, mille kinnitab Ühtekuuluvuspoliitika fondide 2021-2027 perioodi seirekomisjon ja mille täitmise kohta antakse regulaarselt ülevaade seirekomisjoni iga-aastastel koosolekutel. Teekaardi varasem versioon on esitatud koos strateegiadokumendiga „Partnerluslepe Ühtekuuluvuspoliitika fondide ning Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi rakendamiseks perioodil 2021–2027“ ka Euroopa Komisjonile.

⁴ Kättesaadav: <https://eelvoud.valitsus.ee/main#Rp9SVW3H>.